

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗ ΡΟΜΑΝΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Η Μόρφωση των γυναικών

- Γενικό Λύκειο Ν. Μουδανιών
- Τάξη: Α' Λυκείου
- Σχολικό έτος: 2012-2013

- Εργασία των μαθητριών:
- Δαλαμπίρα-Κίπριγλη Οσία
- Αθανασιάδου Τριανταφυλλιά
- Έγκερ Μύριαμ
- Δούκα Ευφημία
- Σερεμέτη Ιωσηφίνα

- Στο 15^ο- 16^ο αιώνα η γυναίκα προορίζονταν μόνο για το σπίτι, εκτός από τις ανώτερες κοινωνικές τάξεις όπου οι γυναίκες έπαιρναν κάποια παιδεία, ιδιωτικά. Το πρότυπο της γυναίκας αντιστοιχούσε σε μία αγνή και ενάρετη μορφή που προοριζόταν για οικιακές ενασχολήσεις. Αρχικά, ο ρόλος τους στην κοινωνία είχε υποτελική αξία: αναπαραγωγή, φροντίδα συζύγου και ηλικιωμένων, ανατροφή παιδιών, φροντίδα σπιτιού καθώς για πολλούς αιώνες, οι γυναίκες θεωρούνταν κατώτερα όντα, με ικανότητες περιορισμένες μόνο στο να αποδίδουν στις προαναφερθείσες εργασίες και φυσικά ούτε λόγος στο να ανακατευτούν με την παραγωγή ή την απόκτηση γνώσης, γι' αυτό και πολλοί ισχυροί άντρες αντιτίθονταν στην εκπαίδευσή τους διότι πίστευαν ότι έτσι θα διαφθείρονταν το μυαλό τους. Καθώς όμως συνειδητοποιείται ότι η μορφωμένη γυναίκα μπορεί να βοηθήσει τον άνδρα της και την κοινωνία τα πράγματα αλλάζουν. Έτσι, ακόμα και ο μισογύνης θεωρεί απαραίτητη τη μόρφωση των κοριτσιών της αστικής, βέβαια τάξης.

- Κατά τον 18^ο αιώνα, ο Ρόμπερτ Ρέικς ξεκίνησε το κίνημα του Κατηχητικού Σχολείου, έχοντας κληρονομήσει μία επιχείρηση από τον πατέρα του. Το κίνημα ξεκίνησε με ένα σχολείο για αγόρια και ο καλύτερος διαθέσιμος χρόνος ήταν η Κυριακή καθώς τα παιδιά εργάζονταν σε εργοστάσια τις υπόλοιπες μέρες. Τα βιβλία ήταν η Αγία Γραφή, και η αρχικώς προβλεπόμενη διδακτέα ύλη περιλάμβανε την εκμάθηση ανάγνωσης και στη συνέχεια προχωρούσε στην κατήχηση. Μόνο αγόρια παρακολουθούσαν και άκουγαν τα διδάγματα από τους παλαιότερους που προπονούσαν τους νεότερους. Τα παιδιά ήταν να έρθουν μετά τις δέκα το πρωί, και να παραμείνουν μέχρι τις δώδεκα. Τα περισσότερα σχολεία εκείνη την χρονική περίοδο επικεντρώνονταν στην διδασκαλία της γραμματικής, η οποία εκείνη την εποχή περιλάμβανε την διδασκαλία της Λατινικής και της Ελληνικής. Τα λατινικά και τα ελληνικά πολλές φορές διδάσκονταν για τον αποκλεισμό των άλλων μαθημάτων.

- Εκείνη την περίοδο υπήρχαν πολύ λίγα σχολεία και τα περισσότερα από αυτά τόνιζαν τη θρησκευτική εκπαίδευση. Η Εκκλησία της Αγγλίας αντιστάθηκε στις πρώτες απόπειρες από το κράτος να παρέχει εκπαίδευση κοσμική, και εκκλησιαστικά σχολεία εξακολουθούσαν να είναι αναπόσπαστο κομμάτι του εκπαιδευτικού συστήματος του κράτους. Η εκπαίδευση ήταν σε μεγάλο βαθμό ιδιωτική υπόθεση με τους πλούσιους γονείς να στέλνουν τα παιδιά τους σε σχολεία που χρέωναν δίδακτρα.

- Με την ώθηση όμως για την ανάπτυξη νέων κοινωνικών τάξεων και νέων επαγγελματικών κατηγοριών με το τέλος της φεουδαρχίας, η εκπαίδευση γίνεται ένα σημαντικό ζήτημα που ενδιαφέρει όλο και μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων. Κι αυτό διότι λειτουργεί αφενός ως παράγοντας συντήρησης και αναπαραγωγής του νέου κοινωνικού συστήματος, αφετέρου ως μέσο κοινωνικής κινητικότητας η οποία έως τότε ήταν περιορισμένη. Άρχισαν έτσι να ιδρύονται σχολεία σε όλη την Ευρώπη αλλά και τις ΗΠΑ και να τίθενται τα θεμέλια για τη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών συστημάτων με τη μορφή που λίγο πολύ τα γνωρίζουμε σήμερα.

-
- Αναπόσπαστο και σημαντικό κομμάτι κάθε εκπαιδευτικού συστήματος συνιστά η πρωτοβάθμια εκπαίδευση καθώς αποτελεί τη βάση τόσο για την περαιτέρω γνωστική και πνευματική εξέλιξη του ατόμου όσο και για την ανάπτυξη και τη λειτουργία του ίδιου του εκπαιδευτικού συστήματος.

- Έως και τον 18^ο αιώνα την εκπαίδευση των κοριτσιών των ανώτερων κοινωνικών στρωμάτων την είχε αναλάβει κατ' αποκλειστικότητα η οικογένεια, με την ανάθεση στην ίδια την μητέρα, αλλά και σε οικοδιδασκάλους ή και σε κάποιες μονές, της εκμάθησης στοιχειωδών γραμματικών γνώσεων, οικιακών μαθημάτων, ενδεχομένως κάποιου μουσικού οργάνου ή μιας ξένης γλώσσας κτλ. Η εκπαίδευση αυτού του είδους αφορούσε τους γόνους των ευκατάστατων οικογενειών, ενώ τα κορίτσια των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων περιορίζονταν στην αμιγώς <<οικιακή>> εκπαίδευση, που ήταν προσανατολισμένη σε μεγάλο βαθμό στις ανάγκες της καθημερινότητας.

- . Η ανώτερη μορφή όμως κοινωνικής εκπαίδευσης, το πανεπιστήμιο ήταν αποκλειστικά ένα προνόμιο των αντρών. Δεν είναι βέβαιο το πότε θεωρήθηκε αναγκαία η θεσμοθέτηση της εκπαίδευσης των κοριτσιών και η ανάληψή της από εκκλησιαστικούς και κοινοτικούς φορείς, ωστόσο μάλλον τα πρώτα σχολεία θηλέων πρέπει να λειτούργησαν, σε μια πρώτη μορφή ως γραμματοδιδασκαλεία, στα τέλη του 18^{ου} και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Η ώθηση αυτή έκανε την εκπαίδευση προσβάσιμη και σε γυναίκες μεσαίας τάξης με σοβαρές ελλείψεις σε ποιότητα, ωστόσο. Όσο αφορά την σχολική τους ένδυση, ένα γυναικείο καπέλο, μία μπέρτα, γάντια και μία μακριά ποδιά αποτελούσαν το κατάλληλο ντύσιμο.

- Οι εκπαιδευτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνταν περιλάμβαναν κυρίως σωματικές τιμωρίες που πολλές φορές είχαν επιπτώσεις σε ψυχολογικό επίπεδο. Ως ένδειξη παραδειγματισμού ανάγκαζαν τα κορίτσια να στέκονται όρθιες σε σκαμνιά χωρίς να τους επιτρέπεται να μετακινηθούν για μεγάλα χρονικά διαστήματα, στερώντας τους ακόμα και την τροφή. Έως τον εικοστό αιώνα οι δάσκαλοι επιτρέπονταν να ασκούν σωματική βία στους μαθητές και συχνά τους τιμωρούσαν χτυπώντας τους με κλαδιά. Αντίστοιχες αναφορές και πληροφορίες αντλούμε και από ταινίες με τέτοιου είδους περιεχόμενο. (π.χ. Jane Eyre)

- Τα κίνητρα για την επαγγελματική απασχόληση της γυναίκας ήταν οι ανάγκες για επιβίωση και την εξασφάλιση ενός καλύτερου βιοτικού επιπέδου. Η γυναίκα συνειδητοποιούσε όλο και πιο πολύ ότι η εργασία ήταν εκείνη που όχι μόνο θα της εξασφάλιζε τα μέσα για την αντιμετώπιση των ατομικών και οικογενειακών αναγκών αλλά θα την έκανε ανεξάρτητη και ισότιμη με τον άντρα μέσα στην κοινωνία. Τα κίνητρα θα έπρεπε να συνδυάζονται με κατάλληλες συνθήκες σε κάθε χώρα, που θα ευνοούσαν την επαγγελματική απασχόληση των γυναικών.

- Μέχρι τα τέλη του 19^{ου} αιώνα οι γυναίκες ήταν σχεδόν αποκλεισμένες από τη μι-σθωτή εργασία. Θεωρούνταν άεργες, αφού ούτε αυτή η οικιακή εργασία τους δεν αναγνωρίζονταν, αμόρφωτες και «οπισθοδρομικές», μέσα σε μια κοινωνία που άρχιζε να προβάλλει τις αντίθετες ακριβώς αξίες. Ακόμη και όταν η εργασία τους θεωρήθηκε απαραίτητη για την ανάπτυξη της καπιταλιστικής οικονομίας, τα επαγγέλματα που κοινωνικά τους επιτρέπονταν ήταν τα λεγόμενα «γυναικεία επαγγέλματα», αυτά δηλαδή που αποτε-λούσαν μια προέκταση του παραδοσιακού ρόλου των γυναικών μέσα στην οικογένεια.

- Περιορισμένες οι γυναίκες σε εργασίες μονότονες και δίχως δυνατότητα επαγ-γελματικής εξέλιξης, αλλά ιδιαίτερα κοπιαστικές και ανθυγιεινές αποθαρρύνονταν και αποκλείονταν από εκείνες που απαιτούσαν τεχνική κατάρτιση, μόρφωση και υπευθυνότητα. Ήταν για χρόνια το εφεδρικό εργατικό δυναμικό, τα φτηνά εργατικά χέρια

- Από το τέλος του 19^{ου} αιώνα αρχίζει η γυναίκα σ' όλο τον κόσμο να εισβάλλει στα «αντρικά» επαγγέλματα και στις επιστήμες, να αποκτάει το δικαίωμα της ψήφου και να προωθείται στα δημόσια αξιώματα, ακόμα και στα κυβερνητικά. Η βιομηχανική επανάσταση άλλαξε όχι μόνο τις μεθόδους της παραγωγής αλλά και τη θέση της γυναίκας μέσα σ' αυτήν.

- Οι πρώτες κινήσεις για την ανάμειξη των γυναικών στα επιστημονικά δρώμενα αιτούσαν μεγάλο θάρρος και επιμονή. Οι περισσότερες ήταν αυτοδίδακτες ή παρακολουθούσαν κατ' οίκον μαθήματα των αδερφών τους και διάβαζαν τα πανεπιστημιακά βιβλία τους. Συμμετέχοντας και βοηθώντας συζύγους και αδερφούς ανέπτυξαν τις γνώσεις τους στο ανάλογο αντικείμενο και μπόρεσαν να εκφράσουν ορισμένες γραπτά τη δική τους άποψη και ανάλυση. Άλλες πάλι κατάφεραν μέσω ενός πιο προοδευτικού γονέα (συνήθως πατέρα) να εισέλθουν στους κύκλους αυτούς και να αποδείξουν το ιδιαίτερο ταλέντο τους.

- . Όμως, όπως φαίνεται η αυτοθυσία για χάρη ενός επιστημονικού αντικειμένου προερχόταν από το πάθος των γυναικών αυτών, την επιμονή τους να ικανοποιήσουν την δίψα τους για γνώση και το κουράγιο τους για τα εμπόδια που θα αντιμετώπιζαν. Πολλές υπήρξαν σύζυγοι, αδερφές αναγνωρισμένων επιστημών που είτε συνέβαλλαν ουσιαστικά, είτε παρήγαγαν μεγάλο μέρος της έρευνας καταγράφοντας μετρήσεις, σχεδιάζοντας μέρος των παρατηρήσεων κατηγοριοποιώντας τις συλλογές δειγμάτων. Σχεδόν καμιάς όμως το όνομα δεν αναφέρονταν στις δημοσιεύσεις και τα βιβλία που παρουσίαζαν οτα αποτελέσματα των ερευνών

- . Οι πιο αποφασισμένες δοκίμασαν τη μεταμφίεση σε άνδρα και κάποιες μάλιστα το κατάφεραν πολύ πετυχημένα μιας και δεν αποκαλύφθηκε το φύλο τους παρά μετά το θάνατό του. Τέτοιες πρακτικές επέτρεψαν τη συμμετοχή τους στις επιστημονικές πρακτικές και εξελίξεις, με το ρίσκο της πάντα αποκάλυψής τους με ότι συνέπειες και αν είχε αυτό. Σίγουρα όμως θυσίασαν μέρος της προσωπικής τους ζωής αφού μεταμφίεση σημαίνει απομόνωση.

- Άλλες πάλι προσπάθησαν με πολλά μέσα κι επιμονή να γίνουν δεκτές ώστε να ασχοληθούν με επιστημονικά ενδιαφέροντα. Τα Πανεπιστήμια δεν έκαναν δεκτά στους κόλπους τους γυναίκες ούτε για να παρακολουθήσουν και να μορφωθούν, αλλά ούτε αργότερα- όταν έγιναν δεκτές οι πρώτες φοιτήτριες- για να διδάξουν. Οι πρώτες φοιτήτριες χλευάζονταν από τους άρρενες συμφοιτητές τους. Ορισμένες φορές, οι αντιδράσεις περιλάμβαναν το λιθοβολισμό ή άλλες βίαιες εκδηλώσεις

- . Βρετανικά Πανεπιστήμια όπως το Κέμπριτζ δεν παρέδωσαν πτυχία σε φοιτήτριές τους παρά από το μέσο του 20ού αιώνα. Όταν δημιουργήθηκαν επιστημονικά δίκτυα όπως η Βασιλική Ακαδημία του Λονδίνου, η Ακαδημία Επιστημών του Παρισιού κι άλλες αντίστοιχες, οι πόρτες ήταν ερμητικά κλειστές για γυναίκες και άτομα κατώτερης κοινωνικής τάξης. Μάλιστα, για την παρουσίαση ερευνητικών αποτελεσμάτων που μπορεί να είχε κάνει αποκλειστικά μια γυναίκα επιστήμονας χρειαζόταν ένας άντρας από το οικογενειακό ή φιλικό της περιβάλλον. Η ίδια απαγορευόταν να εισέλθει σε αυτόν τον κύκλο.

- Το 17^ο με 18^ο αιώνα οι γυναίκες δεν επιτρέπονταν να επισκέπτονται εργαστήρια. Μπορούσαν σε πιο εύπορες οικογένειες να παρακολουθούν μαθήματα στο σπίτι μαζί με τους αδερφούς τους. Η Μαρία Σιμπίλα Μέριαν μεγάλωσε στη Γερμανία από Ελβετούς γονείς. Από μικρή έμαθε να ζωγραφίζει, να σχεδιάζει, να αναμειγνύει χρώματα κτλ. Αυτό το καλλιτεχνικό της ταλέντο το αξιοποίησε αρχίζοντας μια δική της επιχείρηση με υφάσματα, αντί να παρακολουθήσει όπως συνηθίζονταν το επάγγελμα του συζύγου της. Η συμβολή της στην επιστήμη και μάλιστα στη εντομολογία σχετίζεται με την παρατηρητικότητα της και την ικανότητα της να απεικονίζει.

- Παρακολουθώντας ένα θέμα μη δημοφιλές για την εποχή της, τα έντομα, εξέδωσε το πρώτο της βιβλίο σχετικά με την μεταμόρφωση των καμπιών σε πεταλούδες και έλαβε θετικές κριτικές, μιας και οικονομικά προσέφερε χρήσιμες πληροφορίες για την καλλιέργεια εντόμων όπως οι μεταξοσκώληκες. Παρόλα αυτά δεν ήταν πρωτοποριακή μόνο ως προς αυτή της την ενασχόληση. Στα 40 της εγκατέλειψε τον άνδρα της και έφυγε μαζί με την μητέρα και τις κόρες της για το Σουρινάμ, ολλανδική αποικία στη Νότιο Αμερική. Εκεί παρατήρησε, απεικόνισε και εξέδωσε βιβλίο σχετικά με τα ζώα και τα φυτά της περιοχής. Ταυτόχρονα άσκησε κριτική για την σκλαβιά των ιθαγενών πληθυσμών και την απάνθρωπη συμπεριφορά των Ευρωπαίων. Το έργο της ξεχάστηκε μέχρι τον 20^ο αιώνα οπότε την τίμησαν στη Γερμανία.

- Η πορεία εκείνων των γυναικών δεν υπήρξε ανθόσπαρτη. Σήμερα όμως οι γυναίκες συμμετέχουν σε συνδικάτα, κόμματα, κινήσεις πολιτών, σε διάφορες μορφές κοινωνικής δραστηριότητας. Ψηφίζουν και επηρεάζουν το κοινωνικό περιβάλλον παλεύοντας ενάντια όχι μονάχα στην κυρίαρχη κουλτούρα που έτσι κι αλλιώς αντιμάχεται τη μαζική συμμετοχή τους στο δημόσιο βίο, αλλά κύρια τη συνήθεια αιώνων που τις θέλει μακριά και πέρα από τους δημόσιους θεσμούς.

- Οι γυναίκες σήμερα δεν είναι άφωνες, αλλά φορείς συγκεκριμένων απόψεων που παραπέμπουν στις αρχές μιας εναλλακτικής προσέγγισης της πολιτικής και της ζωής. Πρωταρχικό στοιχείο μιας τέτοιας προσέγγισης είναι η νέα αντίληψη για τη δημοκρατία και την εξουσία όπου ο σεβασμός και η ανοχή στην διαφορετικότητα του άλλου, ο διάλογος ως μέσο επίλυσης των διαφορών και η αποφυγή της βίας, η αλληλεγγύη ως πολιτική ανακατανομής πόρων και εξουσιών είναι τα βασικά στοιχεία της.

- Με βάση την αντίληψη αυτή, η εξουσία δεν αποτελεί αυτοσκοπό, γεγονός που δίνει ένα νέο ουσιαστικό περιεχόμενο και μια νέα ηθική διάσταση στην πολιτική. Οι γυναίκες καθώς προσέρχονται στο χώρο της πολιτικής έχουν πολλά να δώσουν. Ο δρόμος τους είναι χωρίς επιστροφή κι αν είναι ακόμη μια μειοψηφία. Εκείνο που ποτέ τους δεν πρέπει να ξεχνούν είναι πως οι μεγαλύτερες ανθρώπινες ιδέες και αλλαγές ξεκίνησαν πάντα από μειοψηφίες.